

ANKARA TAVŞANI

Ankara tavşanının yetiştirilmesinin ilk amacı yün üretimidir. Kökeni Türkiye-Ankara olmasına karşın Türkiye’de nesli tükenmiştir. Ankara Tavşanı yetiştiriciliği konusunda üreticilerden gelen yoğun talep, bu hayvanın gen kaynağı olarak üretimini ve yetiştiriciliğinin ülke bazında sağlanmasını gerektirmiştir. Türkiye’de tekstil endüstrisinde kullanılan Ankara tavşanı yünü dış alımla karşılanmaktadır. Son yıllarda yurt dışından ithal olarak getirilen hayvanlarla üretimine tekrar başlanmıştır. Buna karşın dünyada Ankara tavşanı yetiştiriciliği uzun yıllardır yaygın olarak yapılmaktadır.

Tekstil sanayinde Ankara tavşanından elde edilen yüne “Angora Yünü” adı verilmektedir. Esnekliğinin artması, uçuşmasının önlenmesi ve üretim masraflarının azalması için diğer yünlerle özellikle koyun yünüyle karıştırılarak değerlendirilmektedir. Hafif, ince, izolasyon yeteneği çok iyi olan angora yününden eldiven, şapka, kazak, kumaş, battaniye vb. ürünler yapılmaktadır. Angora yününde kıl uzunluğu 10-15 cm., inceliği dişide 12 cm, erkekte 11 cm civarındadır. Kir ve yağlardan arındırıldıktan sonra % 6 oranında kayıp verir. Koyunda bu kayıp%50’dir.

Ankara tavşanında boyun kısa, baş yuvarlak ve orta büyüklüktedir. Kulakları dik, iki yana açık ve uçlarında birer püskülü vardır. Kulakların iç yüzleri ince, kısa ve seyrek tüylerle örtülüdür. Kulağın dış yüzü ipeksi, ince uzun tüylerle kaplıdır. Beyaz tavşanlarda gözler kırmızıdır. Ayaklar ince uzundur ve uzun tüylerle kaplıdır. Kemikler ince ve sağlamdır. Ortalama canlı ağırlıkları 3,5-4 kg’ dir. Ergin canlı ağırlık dişilerde erkeklerden daha fazladır. Bu hayvanlar 3-4 aylıkken cinsel olgunluğa gelirler. Fakat çiftleştirme için en uygun yaş 7-8 aylık.yaştır. Bir batında 5-6 adet yavru doğuran Ankara tavşanlarında süttten kesim çağındaki kalan canlı yavru sayısı ortalama 3’tür. Yavrular 6 haftalık yaşta süttten kesilirler. Ankara tavşanlarının ekonomik ömürleri 4 yıldır.

Gebelik ve laktasyon yün verimini 1/3 oranında azaltır. Kast re edilen erkeklerde ise yün verimi %15-20 oranında artmakta, yem tüketimi azalmakta, hayvan sessiz, sakin bir hal almaktadır. Bu da grup halinde barındırılmasını mümkün kılmaktadır.

En kaliteli kıllar 3’üncü kırkımda, hayvan 9 aylık yaşta iken elde edilir. Dişilerin mümkün olduğunca uzun süre üretimde kullanılması ve döl verimlerinin mümkün olduğunca azaltılması gerekir. Ebeveyn erkek tavşanların sayısı toplam hayvan sayısının %5’i kadar olmalıdır. Yaz mevsiminde, sonbahar ve kışa göre daha az yün elde edilir. Alışkın biri tarafından yarım saatte bir tavşan kırılabilir. Yün makas, elektrikli - el kırkım aleti veya yolma yöntemiyle elde edilir. Hayvana az stres vermesi, soğuğa karşı daha iyi koruma sağlanması, daha az emek ve zaman harcanması, daha fazla yün elde edilebilmesi nedeniyle kırkım aletleri daha çok tercih edilmektedir. Kafese takılarak biriken tüyler alev makinesiyle yakılarak temizlenebilir. Ancak ısının etkisiyle telin galvanizi bozularak pürüzler oluşur. Ankara tavşanlarının bulunduğu ortamın sıcaklığı 15-20 °C olmalıdır. Sıcaklığın 30 °C’nin üzerine çıkması durumunda yün miktarı ve kalitesi düşer.

Bir tavşan günde ortalama 170 g yem tüketir. Angora kılındaki keratin kükürtlü amino asitlerce zengindir. Bu nedenle Ankara tavşanı rasyonlarındaki kükürtlü amino asit miktarı yüksek olmalıdır. Yemde % 16-17 ham protein, %16,5 ham selüloz, % 2-3 ham yağ, 2750 kcal/kg sindirilebilir enerji bulunmalıdır. Kükürtlü amino asit miktarının ise % 0,7-0,8 düzeyinde olması istenir.

Ankara tavşanları üreme kapasiteleri yönünden değil, yün kabiliyeti yönünden ıslah edildiklerinden damızlık ve laktasyon kondisyonları diğer tavşanlara göre zayıftır. Ankara tavşanlarında elde çiftleştirme metodu uygulanır ve üreme verimi diğer tavşan ırklarından %50 oranında daha düşüktür• Uzun olan yün dişide embriyonik ölümlerde artmaya, yem tüketimi ve laktasyonda azalmaya; erkekte cinsel aktivitede azalmaya ve spermatozoit dertormasyonlara neden olur. Tavşanlarda ovulasyon uyarılma yoluyla olduğu için dişiler kırkım gününde çiftleştirildiklerinde gebe kalma oranı yükselir ve embriyonik mortalite oranı düşer. Yazın fertilite, sperma volümü ve motolitesi düşmektedir. Üreme gücünün artması için hayvana hormon verilmesi (HCG,PMSG) ve suni tohumlama uygulaması yapılabilir. Ayrıca çok sıcak yaz günlerinde çiftleşmeye bir süre ara verilebilir. Üç yaşından sonra yün üretimi ve üreme yeteneği hızla azalmaya başlamaktadır. Yün üretim miktarı ile üreme performansı arasında ters ilişki vardır. Ankara tavşanları ilk olarak 2 aylık yaşta kırılmaya başlanır. Sonra her 3 ayda bir kırılarak, yıllık 4 kırıkım sonucu bir hayvandan 800-900 g kadar yün elde edilir. Yün verimim üzerine çok sayıda çevresel faktörün etkisi vardır. Bunlar cinsiyet, yaş, canlı ağırlık, mevsim, gebelik durumu ve kırkım aralığı gibi faktörlerdir. Dişilerde yün verimim erkeklere oranla %15-20 daha fazladır.

Uzun olan yün dişide embriyonik ölümlerde artmaya, yem tüketimi ve laktasyonda azalmaya; erkekte cinsel aktivitede azalmaya ve spermatozoit dertormasyonlara neden olur. Tavşanlarda ovulasyon uyarılma yoluyla olduğu için dişiler kirkım gününde çiftleştirildiklerinde gebe kalma oranı yükselir ve embriyonik mortalite oranı düşer. Yazın fertilite, sperma volümü ve motolitesi düşmektedir. Üreme gücünün artması için hayvana hormon verilmesi (HCG,PMSG) ve suni tohumlama uygulaması yapılabilir. Ayrıca çok sıcak yaz günlerinde çiftleşmeye bir süre ara verilebilir. Üç yaşından sonra yün üretimi ve üreme yeteneği hızla azalmaya başlamaktadır. Yün üretim miktarı ile üreme performansı arasında ters ilişki vardır. Ankara tavşanları ilk olarak 2 aylık yaşta kirkılmaya başlanır. Sonra her 3 ayda bir kirkılarak, yıllık 4 kirkım sonucu bir hayvandan 800-900 g kadar yün elde edilir. Yün verimim üzerine çok sayıda çevresel faktörün etkisi vardır. Bunlar cinsiyet, yaş, canlı ağırlık, mevsim, gebelik durumu ve kirkım aralığı gibi faktörlerdir. Dişilerde yün verimim erkeklere oranla %15-20 daha fazladır.

Gebelik ve laktasyon yün verimini 1/3 oranında azaltır. Kast re edilen erkeklerde ise yün verimi %15-20 oranında artmakta, yem tüketimi azalmakta, hayvan sessiz, sakin bir hal almaktadır. Bu da grup halinde barındırılmasını mümkün kılmaktadır.

En kaliteli kıllar 3'üncü kirkımda, hayvan 9 aylık yaşta iken elde edilir. Dişilerin mümkün olduğuunca uzun süre üretimde kullanılması ve döl verimlerinin mümkün olduğuunca azaltılması gerekir. Ebeveyn erkek tavşanların sayısı toplam hayvan sayısının %5'i kadar olmalıdır. Yaz mevsiminde, sonbahar ve kışa göre daha az yün elde edilir. Alışkın biri tarafından yarım saatte bir tavşan kirkılabilir. Yün makas, elektrikli - el kirkım aleti veya yolma yöntemiyle elde edilir. Hayvana az stres vermesi, soğuğa karşı daha iyi koruma sağlaması, daha az emek ve zaman harcanması, daha fazla yün elde edilebilmesi nedeniyle kirkım aletleri daha çok tercih edilmektedir.

Makasla yapılan kirkımın dezavantajı kirkımda çok zaman harcanması ve kırpık yün oranının artmasıdır. Yolma yönteminde hayvan çıplak kalacağından soğuğa direnci azalacaktır. Kirkım aletiyle yapılan kirkımda deri üzerinde 3-5 mm uzunluğuunda kıl bırakılabilmektedir. Ayrıca bazı ülkelerde yolma yöntemi hayvan refahı açısından yasaklanmıştır. Son yıllarda tüy dökücü ilaçlar yolma yöntemi yerine kullanılmaktadır. Bu metotta tüy dökücü ilaç doğal bitki ekstraktı olup (logodendron) yem katkı maddesi şeklinde hayvana verilmektedir. Elde edilen yün kalitesine göre gruplandırıldıktan sonra güveye karşı korunarak depolanmalıdır. Uzunluk, incelik, temizlik, yumuşaklık, keçeleşme durumu yünün kalitesini belirleyen unsurlardır.

Kirkım, tavşanların soğuğa karşı korunmalarını ve kirkımdan 5-6 hafta sonra ise yünün uzaması fazla metabolik ısının atılmasını önler. Kirkımdan sonraki dönemde ortam sıcaklığı 20 °C'nin altında ise bir şok dönemi ve daha sonra yem tüketiminde ani bir yükselme olur. Bu durum metabolizmayı zorlar ve kan dolaşımı bozukluklarına neden olur.

Bazı kronik hastalıklar akut hale gelerek ölümler ortaya çıkar. Ankara tavşanında görülen ölümlerin %50 ve daha fazlası kirkımdan sonraki ilk haftada ortaya çıkar. Bu nedenle kışların özellikle çok şiddetli olduğu bölgelerde kirkımların soğuk aylara gelmeyecek şekilde program yapılması uygundur. Yine Ankara tavşanlarında midede tüy topaklanmasından (Trichobezoar) kaynaklanan mide rahatsızlıkları çok yaygındır.